

Лебедик Леся Вікторівна,
доктор педагогічних наук, професор,
доцент кафедри мистецтвознавства та
позашкільної освіти Полтавського
національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка, м. Полтава

РОЛЬ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ФОРМУВАННІ ШКІЛЬНИМ ПСИХОЛОГОМ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ УЧНІВ

Формування професійних ціннісних орієнтацій учнів є важливим складником їхньої особистісної та професійної самореалізації. У сучасному освітньому просторі особливої уваги набуває створення безпечного освітнього середовища, яке сприяє не лише академічному, а й психологічному комфорту учнів. Шкільний психолог відіграє ключову роль у забезпеченні емоційного благополуччя, розвитку професійного самовизначення та формуванні усвідомлених цінностей учнів щодо майбутньої професії.

Як показує аналіз останніх публікацій, проблема виховання ціннісних орієнтацій учнівської молоді розроблялася вітчизняними дослідниками (І. Бех, М. Богуславський, Н. Бордовська, Т. Бутківська, М. Васильєва, Л. Ваховський, О. Вишневецький, В. Гриньова, О. Джуринський, О. Дубасенюк, І. Зязюн, П. Ігнатенко, Л. Крицька, В. Лозова, В. Лутай, О. Матяш, В. Огнев'юк, О. Скоробагатська, Р. Скульський, Л. Степашко, В. Струманський, О. Сухомлинська та ін.). Спираючись на попередні наші [9–11] і спільні дослідження з Д. Абрамовим [1–5], Т. Безручко [7], О. Блохою [8], В. Кокозою [6], К. Мисаном [12] і В. Стрельниковим [13–14], з'ясуємо сутність і складники безпечного освітнього середовища, роль шкільного психолога у формуванні професійних ціннісних орієнтацій молоді, методи і підходи до формування професійних цінностей учнів у безпечному середовищі.

Безпечним освітнім середовищем є комплекс умов, що забезпечують емоційний, психологічний та соціальний комфорт учня, сприяють його особистісному розвитку та формуванню життєвих орієнтацій. Основні

складники такого середовища: 1) психологічний комфорт – відсутність страху, булінгу, психологічного тиску; 2) соціальна підтримка – дружня взаємодія між учнями, педагогами, батьками; 3) емоційна безпека – можливість висловлювати власну думку без остраху осуду; 4) мотиваційна атмосфера – стимулювання учнів до саморозвитку, професійного пошуку.

Шкільний психолог виконує координуючу, консультативну та корекційну функції у процесі професійного становлення учнів. Його діяльність спрямована на: 1) діагностику професійних інтересів та здібностей учнів через психодіагностичні методики (тести, анкетування, інтерв'ю); 2) індивідуальну та групову роботу з учнями для розвитку усвідомленого вибору професійного шляху; 3) профілактику тривожності, страху перед майбутнім вибором та допомогу у формуванні позитивного ставлення до кар'єрного розвитку; 4) роботу з педагогами та батьками щодо створення підтримуючої атмосфери.

Методами та підходами до формування професійних цінностей учнів у безпечному середовищі є: 1) психологічне консультування та профорієнтаційна підтримка; 2) використання тренінгових методик; 3) створення розвивального середовища у школі; 4) цифрові технології у формуванні професійних орієнтацій учнів.

1. Психологічне консультування та профорієнтаційна підтримка передбачають: а) індивідуальні консультації щодо вибору професії; б) виявлення особистісних схильностей та їх відповідності професійним напрямкам; в) навчання методам саморефлексії та усвідомлення учнями власних здібностей.

2. Використання тренінгових методик: а) тренінгів з розвитку емоційного інтелекту (усвідомлення власних почуттів, управління емоціями, взаємодія з іншими людьми); б) тренінгів з ухвалення рішень (моделювання ситуацій вибору професії, аналіз наслідків рішень); в) комунікативних тренінгів (розвиток в учнів навичок співпраці, ділового спілкування, ефективного вирішення конфліктів).

3. Створення розвивального середовища у школі реалізується у:
а) проведенні профорієнтаційних заходів (зустрічі з представниками професій, екскурсії на підприємства, ярмарки професій); б) використанні методу наставництва, коли старші учні або молоді спеціалісти діляться досвідом професійного становлення; в) упровадження кар'єрних клубів у школах, де учні можуть спільно обговорювати свої професійні цінності, плани, мотивацію.

4. Цифрові технології у формуванні професійних орієнтацій учнів:
а) використання онлайн-тестів для професійного самовизначення (наприклад, методика Дж. Голланда, тест Клімова); б) упровадження платформ для знайомства з професіями (наприклад, «Моя кар'єра», «Career Navigator»); в) використання інтерактивних завдань та віртуальних екскурсій у професійні середовища.

Таким чином, шкільний психолог відіграє важливу роль у формуванні професійних ціннісних орієнтацій учнів, забезпечуючи психологічно безпечне освітнє середовище, підтримку емоційного благополуччя, профорієнтаційний супровід та розвиток ключових компетентностей. Створення мотиваційної атмосфери, використання тренінгових методик, консультування, впровадження цифрових технологій сприяє усвідомленому професійному вибору учнів у освітньому середовищі школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамов Д. О., Лебедик Л. В. Безпечне освітнє середовище як фактор формування в учнівської молоді професійних ціннісних орієнтацій. *Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу* : збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф., 1 берез. 2024 р. / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2024. С. 94–98.

2. Абрамов Д. О., Лебедик Л. В. Роль індивідуальної освітньої траєкторії педагога закладу позашкільної освіти у формуванні професійних ціннісних орієнтацій вихованців. *Філософія освіти в умовах сучасних викликів: цінності, стратегії, інноваційні практики* : матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф., присвяченої Всесвітньому дню філософії (Полтава, 20 листоп. 2024 р.) / упоряд. : Т.О. Бондар, В.Ю. Стрельніков, Н.П. Шаповалова. Полтава : ПАНУ, 2024. 209 с. С. 61–64.

3. Абрамов Д. О., Лебедик Л. В. Роль педагога закладу позашкільної освіти у формуванні в учнівської молоді професійних ціннісних орієнтацій в умовах війни. *Наука і*

освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку : тези доповідей II Міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 листоп. 2023 р., м. Лубни). Полтава; Лубни; Миргород, 2023. С. 22–25.

4. Абрамов Д. О., Лебедик Л. В. Формування педагогом закладу позашкільної освіти професійних ціннісних орієнтацій в учнівської молоді. *Мистецтво, мистецька та позашкільна освіта: історія, теорія, практика, перспективи взаємодії* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (відкрита для іноземних учасників) (29-30 листоп. 2023 р., м. Полтава) / упоряд. М. М. Погребняк. Полтава : ПП Астроя, 2024. 237 с. С. 140–145.

5. Абрамов Д. О., Лебедик Л. В. Формування професійних ціннісних орієнтацій вихованців закладів позашкільної освіти. *Вдосконалення позашкільної освіти в умовах сучасних трансформацій* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Кропивницький, 19 берез. 2024 р.) / За заг. ред. Т. С. Плачинди. Кропивницький : ПП «Поліум», 2024. 290 с. С. 129–133.

6. Кокоза В. М., Лебедик Л. В. Розвиток іміджу керівника закладу позашкільної освіти у безпечному освітньому середовищі. *Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу* : збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф., 1 берез. 2024 р. / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2024. 463 с. С. 140–144.

7. Лебедик Л. В., Безручко Т. Р. Роль соціального педагога у формуванні в учнівської молоді професійних ціннісних орієнтацій. *Ціннісні орієнтири сучасної освіти в умовах сьогодення крізь призму Української Хартії вільної людини (м. Тернопіль, 27 жовт. 2023 р.)*. Науковий, методичний, інформаційний збірник ТОКІППО / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, С. В. Костюк, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ТОКІППО, 2023. 276 с. С. 122–127.

8. Лебедик Л. В., Блоха О. М. Використання арт-терапевтичних методів у психокорекційній роботі в умовах воєнного стану. *Психологія і соціальна робота у XXI столітті* : зб. наук. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. форуму (20-22 листоп. 2024 р., м. Полтава). Полтава, 2024. 531 с. С. 132–135.

9. Лебедик Л. В. Значення безпечного освітнього середовища для проектування форм організації навчання майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти. *Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу* : збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф., 1 берез. 2024 р. / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2024. 463 с. С. 157–160.

10. Лебедик Л. В. Розвиток особистості педагогічного працівника закладу позашкільної освіти у безпечному освітньому середовищі. *Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення* (м. Тернопіль, Україна, 03 берез. 2023 р.). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ТОКІППО, 2023. 416 с. С. 225–229.

11. Лебедик Л. В. Створення та розвиток безпечного освітнього середовища закладу позашкільної освіти в умовах воєнного стану. *Освітній менеджмент: успішні практики й виклики в контексті розбудови НУШ*. Матеріали Міжрегіон. наук.-практ. інтернет-конф. Полтава, 19 квіт. 2023 р. : за заг. ред. С. В. Королюк, О. В. Касьянкової. Полтава : ПАНУ, 2023. 94 с. С. 51–53.

12. Мисан К. Л., Лебедик Л. В. Безпечне освітнє середовище як фактор формування професійної толерантності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти. *Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу* : збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф., 1 берез. 2024 р. / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2024. 463 с. С. 174–177.

13. Стрельніков В. Ю., Лебедик Л. В. Розвиток в особистості пізнавального і професійного інтересів під час вивчення педагогічних дисциплін. *Досягнення сучасної психологічної науки та практики: Матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчених: тези доповідей / за заг. ред. проф. О. В. Бацилевої*. Вінниця, 2020. 132 с. С. 98–102.

Lesya Lebedyk, Viktor Strelnikov. Educational space of continuous education of teachers: a facilitating approach. *Educational space: post-non-classical perspectives* / Eds. Dimitrina Kamenova, Svitlana Arkhyrova. Varna : Varna university of management, 2023. 261 p. P. 128–157. DOI: <https://doi.org/10.54055/mbmj2917>

УДК. 378.147.014.61

Лиса Оксана Миколаївна,
викладач вищої категорії Чернівецького
медичного фахового коледжу, м. Чернівці

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Впровадження інноваційних технологій у професійну підготовку майбутніх спеціалістів – це необхідна компонента формування основ їхнього професіоналізму. Застосування мультимедійних технологій в освітньому процесі дає змогу здобувачам освіти ефективніше засвоювати новий матеріал, проявляти інтерес до навчання, активно взаємодіяти з викладачем та іншими студентами, розвивати навички самостійної роботи та критичного мислення. Окрім мультимедійних технологій, у вітчизняній системі освіти зростає значення використання різноманітних технологій у навчанні, а саме: симуляційних технологій, методики «віртуальний пацієнт», віртуальної та доповненої реальності, штучного інтелекту.

Сучасні технології у вищій медичній освіті – це різноманітні інструменти та ресурси, що застосовуються для покращення навчання майбутніх медичних фахівців. Нині ці технології містять широкий спектр інструментів та методів,